

zij er van vernam, haar laatste aarzelingen deed overwinnen. De minister-president zei namelijk dat hij, omdat hij in Boxmoor ('Boxmeer') zo slecht sliep, van plan was, in Zwitserland twee weken vakantie te nemen. Verbazing alom. Gerbrandy vroeg wie hem de verzekering gaf dat hij daar veilig zou zijn (drie maanden tevoren hadden de Duitse parachutisten en *Luftlandetruppen* gepoogd zich van de persoon van de Geer meester te maken), de Geer antwoordde dat hij er geen enkel bezwaar tegen had indien, behalve zijn ambtenaar Mackay (de man van de Nederlandse Bank zonder tekenbevoegdheid) met wie hij al een afspraak gemaakt had, ook een van zijn ambtgenoten hem zou vergezellen. 'Dan ga ik mee', zei Gerbrandy spontaan en toen Bolkestein hem na afloop van de ministerraad vroeg waarom hij dat aanbod gedaan had, antwoordde Gerbrandy: 'Anders gaat hij nog door naar Nederland!'¹

De Geers reis naar Zwitserland vond niet plaats: op de 19de augustus lichte hij zijn ambtgenoten in dat hij gehoord had dat er geen vliegverbinding meer bestond tussen Spanje en Zwitserland, 'derhalve heeft hij zijn plan laten varen.'²

Dat plan had bij de koningin diepe verontwaardiging gewekt. Misschien had zij zich in een veel vroeger stadium (na de Geers toespraak van 20 mei bijvoorbeeld) wel eens afgevraagd waarom niet alle overige ministers *en bloc* aan de Geer meedeelden dat hij hun vertrouwen volledig verloren had en dat zij niet bereid waren, onder zijn voorzitterschap aan te blijven, maar in juni en juli was de vorstin gaan beseffen dat op de vorming van zulk een eenheidsfront tegen de Geer niet te rekenen viel: hij was dan wel de ergste (in zekere zin de meest consequente) defaitist, maar het defaitisme was in het kabinet veel wijder verbreid. Het met Gerbrandy uitgewerkte plan, de Geer naar Indië te lozen, was mislukt. Misschien besepte de koningin tevens dat het voor de andere ministers die persoon voor persoon in augustus '39 (van Rhijn op 8 mei '40) uitgenodigd waren, tot de Geers kabinet toe te treden³, moeilijk was, de man die hen uitgenodigd had, te zeggen dat hij diende heen te gaan – een pijnlijke operatie: welke indruk zou die zo duidelijke verdeeldheid in bezet gebied maken? En zou die verdeeldheid niet ook in Engeland het prestige van de regering ondermijnen? Maar die operatie werd, meende de koningin, onontkoombaar en zulks ook daarom

¹ G. Bolkestein: 'Herinneringen en beschouwingen' (1948), p. 22. ² Ministerraad: Notulen, 19 aug. 1940 (*Enq.*, dl. II b, p. 236). ³ Op de eerste verjaardag van het kabinet, 12 augustus '40, werd aan de Geer door zijn ambtgenoten een lunch aangeboden in het *Savoy Hotel*; Gerbrandy meende zich in '55 te herinneren dat hij daar opzettelijk was weggebleven. (Gerbrandy, 14 nov. 1955).